

Genade en geloof

in die volgorde!

(Studie bij de prediking in EDRN
n.a.v. Marcus 2:1-12 op 7 februari 2010)

J.C. Bette

GENADE

Door zijn gezagvolle prediking en het verrichten van wondertekens groeide Jezus' populariteit onder de mensen. Marcus beschrijft echter tegelijk dat dit alles een groeiend ongenoegen tot gevolg had bij de joodse leiders, die het optreden van de Here Jezus om diverse redenen afkeuren.

Na het rondreizend prediken in Galilea keert Jezus terug naar Zijn eigen stad, Kafarnaüm. De tekst maakt duidelijk dat Jezus met reden niet openlijk terugkeert (zie 1:45). Pas na enige tijd wordt vernomen dat Hij er weer is. De Griekse tekst van de Statenvertaling stelt, dat Jezus 'na enige dagen' weer in Kafarnaüm kwam. Het geeft dan de tijd aan dat Hij in Galilea heeft gepredikt. In de tekst die aan de NBG en NBV ten grondslag ligt, kan deze tijdsbepaling bij het volgende zinsdeel horen: 'na enige dagen' werd het ruchtbaar dat Jezus er weer was. Dit sluit goed aan bij 1:45.

De uitdrukking 'in huis' kan onbepaald worden opgevat (in een willekeurig huis), maar ook bepaald (in zijn huis of het huis van Petrus, waar Hij dan logeerde? zie 1:29). NNBV vertaalt met 'thuis', dus in elk geval was Jezus in een huis waar men Hem verwachtte!

Zodra de inwoners van de stad vernemen dat de Here Jezus er weer is, stromen ze toe om opnieuw naar Hem te luisteren en misschien weer wondertekens te zien gebeuren (vgl. 1:32-34,37). Voortdurend is er sprake van dat er drommen mensen op Jezus afkomen.

Nu komen er zoveel mensen naar Jezus toe, dat de ruimte waar Hij Zich bevindt veel te klein is om allen te kunnen bevatten. Zelfs de ruimte vóór de deur naar het betreffende huis is vol met mensen. Met deze 'deur' kan de deur van het huis zelf bedoeld zijn; dan is 'de ruimte bij de deur' de binnenplaats (vgl. 14:68). Maar het is ook mogelijk dat met deze 'deur' de poortdeur van de straat naar de binnenplaats wordt

bedoeld (vgl. 11:4); dan is 'de ruimte bij de deur' op te vatten als de ruimte op straat voor die poort.

Tot al de aanwezige mensen spreekt de Here Jezus 'het woord'. Dat wil zeggen: Hij predikt tot hen de boodschap van heil, het Evangelie van Gods Koninkrijk (zie 1:1,14,15,38; 4:14-20,33).

De genezing van een verlamde man

Terwijl de Here Jezus aan het preken is, nadert er een vijftal mannen. Eén van hen is verlamd en wordt gedragen door de andere vier, die vrienden of bekenden van hem zullen zijn geweest. Uit vs.4,9,11,12 blijkt dat de verlamde megedragen werd op een matras, een soort slaapmat. Er wordt niets meegedeeld over hoelang deze man al verlamd was en of de verlamming gedeeltelijk of totaal was (vgl. bv. Joh.5:5; 9:1). De geschiedenis maakt ons duidelijk dat hij niet kon lopen.

Vanwege de menigte slagen de vier mannen niet in hun opzet om de verlamde man bij Jezus te brengen. Hun bedoeling laat zich raden: ze komen voor genezing van hun verlamde vriend. Maar al de mensen willen zélf zo dicht mogelijk bij Jezus staan en gaan niet opzij om deze mannen erdoor te laten.

Nu hadden de meeste huizen een plat dak. Doorgaans hadden de huizen in Palestina aan de buitenkant van het huis een trap die naar het dak leidde. Daarom gaan de vier dragers met de verlamde buitenom naar het dak via zo'n trap. Vervolgens nemen ze een stuk van het dak weg boven de plaats waar Jezus Zich bevindt. De daken bestonden uit balken met daarop takken, die weer afgedekt waren met klei als een soort tegels (vgl. Luc.5:19). Ook is het mogelijk dat hiermee een overdekking van de binnenplaats van het huis is bedoeld, die nog gemakkelijker was open te breken (afhankelijk van welke deur er in vs.2 is bedoeld☺).

Op deze manier wordt de Here Jezus onderbroken in Zijn onderwijs (vgl. 1:24,40) en richt de aandacht van de mensen zich steeds meer op de bedrijvigheid boven hen.

Wanneer het gat groot genoeg is, laten de vier mannen de matras met de verlamde daarop zakken, vermoedelijk met behulp van touwen die aan de vier hoeken zijn bevestigd. Zodoende komt de verlamde bij Jezus te liggen.

GELOOF

Er is nog geen woord gezegd over de verlamde man, ook hijzelf heeft blijkbaar nog niets gezegd. De verlamde zegt overigens in heel deze geschiedenis geen woord! Toch is de situatie voor de Here Jezus geheel duidelijk. Hij doorgrondt deze vijf mensen (vgl. Joh.2:25).

Marcus vermeldt dat Jezus 'hun geloof zag', hun vertrouwen in Hem dat Hij iets aan de situatie van de verlamde kan doen. Gedreven door dat geloof hebben ze doorgezet tot de verlamde zo dicht mogelijk bij Jezus was. Ook zonder een woord te spreken doorgrondt Jezus hun hart.

Bij het zien van hun geloof...

De moeite die de mannen zich getroosten om de verlamde bij Jezus te brengen maakt duidelijk hoezeer zij ervan overtuigd zijn dat Jezus iets voor hem kan doen. Hun zieke vriend moet hoe dan ook bij Jezus komen! Omdat de vier mannen de handelende personen zijn in de voorgaande verzen en de verlamde zelf wat op de achtergrond blijft, ligt het voor de hand bij 'hun geloof' in eerste instantie te denken aan het geloof van de vier vrienden. Of bij 'hun geloof' ook het geloof van de verlamde zelf moet worden inbegrepen (wat zeer goed mogelijk is) is moeilijk vast te stellen. Beide voorstellingen komen we in de evangeliën tegen.

Doorgaans speelt geloof van de betrokkene zelf een rol bij een bijzonder ingrijpen van God (7:50; 8:48; 17:19; 18:42; vgl. 8:25), soms ook het geloof van iemand anders (7:9). Geloof moet hier worden verstaan als een vast vertrouwen in Gods (wonder)macht door de persoon van de Here Jezus heen, de houding van iemand die alle hoop op de Here Jezus heeft gevestigd. We zullen daarbij in het midden moeten laten of het gaat om de overtuiging dat Jezus een wonder kón doen (vgl. vs.12) of de overtuiging dat Jezus een wonder zóu doen.

Vergeving van zonden

Dan noemt Jezus de verlamde 'kind' en spreekt daarmee Zijn ontferming en Zijn liefde tot hem uit (vgl. 1:41). Had iedereen nu verwacht dat Jezus een woord van genezing zou uitspreken, daarentegen spreekt Hij dan woorden van vergeving van zonden uit. Blijkbaar zijn in de ogen van Jezus de zonden van deze

man een nog groter probleem of in elk geval hier en nu belangrijker dan zijn ziekte. Maar pas op! Dit betekent niet dat de verlamming van de man een direct gevolg was van persoonlijke zonden (vgl. Joh.9:2,3, zie ook vs.9). De werkwoordsvorm 'zij zijn vergeven' maakt duidelijk dat Jezus deze vergeving namens God uitspreekt. Zo komt tot uiting dat vergeving van zonden een hoofdzaak is van het Evangelie, dat Jezus verkondigt (Joh.1:29).

Hoewel de zieke man ongetwijfeld tot Jezus kwam om van zijn verlamdheid te worden genezen, schenkt Jezus in eerste instantie vergeving van zonden: 'uw zonden zijn u vergeven' (7:48; Matt.9:2). Verondersteld wordt dat God degene is die de zonde vergeeft: 'uw zonden zijn u vergeven (nl. door God)' (zie o.m. Ex.34:7; Jes.43:25; 44:22). Jezus spreekt dus namens God. Dat Hij eerst vergeving (i.p.v. genezing) uitspreekt, kan zijn omdat Jezus een bepaalde zonde van de man voor de diepere oorzaak van zijn ziekte houdt (dan is er in dit geval dus een direct verband tussen ziekte en zonde aanwezig). Met het oog op het vervolg (de discussie met de Farizeeën over Jezus' aanspraken) is het ook mogelijk dat Jezus over het hoofd van de verlamde heen duidelijk wil maken aan de Farizeeën, dat Hij om meer was gekomen dan om alleen lichamelijke ziekten te genezen, nl. om herstel in de relatie met God te brengen.

Tendentieuze reacties en ongenoegen

Dan blijkt dat daar ook enige 'schriftgeleerden gezeten' waren. Schriftgeleerden waren mannen die tot taak hadden de wet te bestuderen en haar aan het volk te onderwijzen en uit te leggen. De reden dat ook zij waren gekomen, zal zijn om zich op de hoogte te stellen van Jezus' leer, maar vooral ook om te zien of Hij niet iets zei of deed dat tegen de wet inging (vgl. Joh.8:6). Voor dit doel waren er zelfs schriftgeleerden uit Judea en Jeruzalem overgekomen (zie Luc.5:17)!

Hier blijkt dan al hun ongenoegen ten aanzien van Jezus' woorden en handelen. Een ongenoegen dat steeds verder groeit en steeds duidelijker tot uitdrukking zal gaan komen. Nu is er sprake van dat ze 'overlegden in hun harten'; in 2:16 klagen ze tot de discipelen; in 2:18,24 uiten ze hun beklag tot Jezus Zelf; in 3:5 is sprake van verharding van hun hart ten aanzien van Jezus en in 3:6 van het ontstaan van hun plan om Jezus om te brengen. Het gaat met hun weerstand tegen Jezus van kwaad tot erger!

Intermezzo parallelvers Lucas 5:21 over godslastering

Er ontstaat hevige beroering onder de schriftgeleerden en Farizeeën (zie hierbij ook Luc.5:21!, waar ik nu ook even bij stil sta) over de stelligheid waarmee Jezus meent namens God vergeving te kunnen en mogen schenken:

immers niemand kan zonden vergeven dan God alleen! Wie in de plaats van God vergeving uitspreekt is óf een profeet met een wel heel bijzondere volmacht - zo mocht de profeet Natan indertijd aan koning David namens de Here God vergeving schenken, 12:13 - óf iemand die zich ten onrechte iets toe-eigent wat alleen God toebehoort en zich dus aan God gelijk stelt. Het is wel duidelijk in welke richting zij het antwoord zoeken: in de ogen van de Farizeeën maakt Jezus Zich schuldig aan godslastering (blasphēmia heeft niet alleen betrekking op het misbruiken van Gods naam, maar ook op het zich ten onrechte gelijk maken aan God, Joh.10:33). Het 'wie is deze?' is hier (Luc.5:21) dan ook niet een oprechte vraag naar Jezus' identiteit (vgl. 7:49; 8:25; 9:9), maar heeft, volgens de toevoeging 'die godslastering spreekt', een negatieve ondertoon in de zin van: 'wie denkt Hij wel dat Hij is?'

Nu weer naar Marcus 2:6 en de kritiek

Hetgeen deze schriftgeleerden denken, is dus dat Jezus door over de vergeving van zonden te spreken lasteringen tegen de Here God uitspreekt. De vraag 'waarom?' of 'wat?' is niet bedoeld als een oprechte vraag, maar geeft uiting aan hun verbolgenheid: dit mag toch niet?! Ze geloven immers dat er maar Eén is die zonden kan vergeven, namelijk (en terecht) de Here God. Dit is overduidelijk in de wet, hetgeen blijkt uit bv. Ex.34:6-7; Ps.103:3, Jes.1:18; 43:25; 44:22; 55:7; Jer.31:34. Volgens de schriftgeleerden matigt Jezus Zich aan wat alleen de Here God kan doen. Daarmee lastert Hij in hun optiek de Here God, een zonde, waarop de doodstraf staat (zie Lev.24:14-16).

Wist Jezus wat er in de harten van de verlamde en zijn vrienden omging (vs.5), nu is het Hem 'in Zijn geest' (door de Heilige Geest, vgl. 1:8,10,12) bekend wat er in de harten van de schriftgeleerden omgaat, ook al hebben ze daarover nog met geen woord gesproken (vgl. Joh.2:25; Hand.1:24).

De Here Jezus stelt hun innerlijke overleggingen dan ook direct ter discussie met zijn 'Waarom ...?' Bovendien laat Hij daarmee overduidelijk zien dat Hij hen doorgrondt en hun gedachten door en door kent. Nu werd het kennen van gedachten door de joden gezien als een vervulling van de Messiaanse profetie van Jes.11:2. Dus moet wat hier gebeurt hen tot diep nadenken hebben gestemd...

Als antwoord op de kritische vraag van de schriftgeleerden waarom Hij kan spreken van zondenvergeving, vraagt de Here Jezus hun wat gemakkelijker is: te zeggen tot de verlamde dat zijn zonden vergeven zijn of dat hij moet opstaan en lopen.

Het verschil is dat het resultaat van de eerste uitspraak voor de toeschouwers niet waar te nemen en daarom niet controleerbaar is, dit in tegenstelling tot de tweede uitspraak. Vandaar dat de laatste uitspraak voor het oog veel moeilijker lijkt dan de eerste. Als de Here Jezus genezing kan bewerken, onderstreept en bevestigt Hij daarmee dat Hij ook bevoegd is tot het vergeven van zonden (zie vs.10). Het samengaan van uitspraken over ziekte en zonde treffen we ook aan in Ps.103:3 en Jes.53:4-6. Zowel genezing als vergeving wil de Here God schenken (Ps.103:3), in en door de Messias (Jes.53:4-6).

Uit de woorden van dit blijkt dat de Here Jezus de genezing van de verlamde man gebruikt als een bevestiging van zijn bevoegdheid om namens God (vs.7) zonden te vergeven. Het woord exousia (hier: volmacht, bevoegdheid) duidt aan dat Hij niet alleen kan, maar ook mag vergeven, het recht heeft om te vergeven. Die volmacht, dat gezag kwam eerder al tot uiting door Zijn leer (1:22), daarna door het uitdrijven van boze geesten (1:27), vervolgens door het genezen van een zieke (1:40) en nu door het vergeven van zonden.

Zoals God, die in de hemel is, zonden kan vergeven, zo heeft Hij de Zoon des mensen op aarde volmacht gegeven zonden te vergeven. De naam 'Zoon des mensen', die de Here Jezus voor Zichzelf gebruikt, geeft aan dat Hij méér is dan een mens en een hemelse oorsprong heeft. Het is een titel uit Dan.7:13 waarmee de Messias wordt aangeduid die is gezonden door God de Vader (vgl. Matt.8:20; Joh.5:36). Deze titel gebruikt de Here Jezus voor Zichzelf in dit evangelie verder nog dertien keer (in 2:28; 8:31,38; 9:9,12,31; 10:33,45; 13:26; 14:21(2x),41,62).

Vervolgens onderbreekt Marcus de woorden van Jezus en voegt als mededeling toe dat de Here Jezus dan het woord richt tot de verlamde man.

GENADE EN GELOOF

De woorden van dit vers (Marc.2 11) 'Tot u zeg Ik, sta op, neem uw matras op en ga naar uw huis', spreekt de Here Jezus tot de verlamde man. Het is na Zijn woord over zondenvergeving het eerstvolgende en enige wat Jezus tot hem zegt. De opdracht die Hij hem geeft, is drieledig (vgl. Joh.5:8). Alle drie de bevelen waren voor de verlamde man tot nu toe onmogelijk geweest om uit te voeren!

Deze opdrachten houden in dat de Here Jezus de verlamde man heeft genezen of zal genezen op het moment dat hij, in vol vertrouwen op Jezus' woord, gehoorzaam Zijn bevelen opvolgt. Ook al spreekt Jezus met geen woord over genezing, toch is het aan allen

duidelijk dat Hij dit wel bewerkt, zoals blijkt uit het volgende vers.

De tot dan toe verlamde man gehoorzaamt onmiddellijk Jezus' bevel. Direct staat hij op, waaruit voor iedere aanwezige duidelijk blijkt dat de verlamming verdwenen is en dat zijn benen alle kracht hebben ontvangen die nodig is om hem te dragen. Hij pakt zijn matras, waar hij tot dat moment aan gekluisterd was geweest, op van de grond en gaat naar buiten. Alle aanwezigen zien met eigen ogen dat hij gezond en wel in staat is om zelf te lopen.

Kon de verlamde man niet binnengebracht worden vanwege de menigte van mensen die niet opzij wilde gaan, nu kan hij zomaar tussen de mensen door naar buiten lopen; iedereen gaat vol verbazing opzij (vgl. 1:22,27).

De mensen verheerlijken God. Daaruit blijkt dat ze deze genezing erkennen als het werk van de Here God. Het houdt tevens in dat ze Jezus erkennen als Iemand door wie de Here God op een bijzondere manier werkt. Dit staat in schril contrast met wat de schriftgeleerden dachten (vs.7). Met de opmerking van de mensen dat zij nog nooit zoiets gezien hebben (of: het nog nooit zó gezien hebben), bedoelen ze de lichamelijke genezing van de verlamde in relatie met zijn 'innerlijke genezing', de vergeving van zonden.

Nadat de Here Jezus binnenshuis heeft gepredikt en dit wonder in Kafarnaüm gaat Hij weer buiten de stad naar de zee. Het woordje 'opnieuw' wijst terug naar de gebeurtenissen beschreven in 1:16vv.; met 'de zee' wordt hier dan ook weer het meer van Galilea bedoeld. Weer komt 'de gehele schare' tot de Here Jezus, waarmee de inwoners van Kafarnaüm worden bedoeld, die al eerder voltallig tot Hem zijn gekomen (1:33; 2:2,4). De werkwoordsvorm benadrukt dat er steeds meer mensen bij komen. Ook nu neemt de Here Jezus alle tijd om de mensen te onderwijzen (vgl. 1:14,21v.,38v.; 2:2).

GENADE EN GELOOF, IN DIE VOLGORDE

Plaatsvervangend geloven?

Allereerst roept deze gebeurtenis de vraag op of het ook mogelijk is voor een ander te geloven, dus of er ook plaatsvervangend geloof mogelijk is. Krijgt de verlamde man vergeving van zonde dankzij het geloof van zijn vrienden? Het is wel een aansprekende en troostvolle gedachte, denk ik. Er zijn vandaag de dag veel ouders en grootouders, wier kinderen en

kleinkinderen van het geloof vervreemd zijn. Er zijn veel mensen, van wie hele goede vrienden niet geloven. En dan vrees je toch terecht voor hun behoud!? Stel dat het mogelijk was plaatsvervangend te geloven. Dat zou toch geweldig troostvol zijn. Maar we weten, dat dit toch niet kan. Geloof is immers een persoonlijke zaak. We zijn zelf verantwoordelijk. Genade is niet erfelijk. Je ouders of grootouders, je beste vrienden kunnen je niet in de hemel brengen. Het gaat erom, dat God bij u en mij, bij onszelf geloof aantreft.

Een ander bij Jezus brengen

Hoewel het helemaal waar is, dat geloven een persoonlijke zaak is, dit betekent toch niet, dat we anderen niet tot Jezus mogen of kunnen brengen. Geloven is wel persoonlijk, maar is niet individualistisch! Vaak lezen we in de evangeliën, dat het geloof van anderen heilzaam kan zijn. We lezen van een hoofdman, die bij Jezus pleit voor zijn knecht. Van een hoveling, die bidt om de genezing van zijn zoon. Van Jairus, die op Jezus een beroep doet voor zijn ernstig zieke dochtertje. Van ouders die hun kinderen bij Hem brengen en dat Jezus fel uithaalt naar Zijn discipelen als ze proberen de kinderen tegen te houden.

Wij mogen en zullen zelfs onze kinderen bij Jezus brengen, zoals we dat bijvoorbeeld doen bij het aan de Here opdragen in het midden van de gemeente. We mogen onze kinderen, als ze ouder zijn geworden, maar ook onze kleinkinderen voortdurend aan God opdragen in onze gebeden, alsook onze vrienden of buren.

God verheerlijken is een antwoord van geloof

Wanneer Jezus gezegd heeft: Ik zeg u sta op en wandel, staat de verlamde onmiddellijk op. Er worden hem geen handen opgelegd. Hij staat aan het woord van Christus op. Dat is treffend. Hij gaat naar zijn eigen huis 'God verheerlijkend'. Dat is geloof. Door het woord van genade, het woord van Christus reageert hij in geloof met opstaan tot een nieuw leven. Het nieuwe leven, dat bestaat in lofprijzing van de naam en tot de eer van God. Doen wij dat ook als antwoord op de genade die wij ontvangen? Gehoor geven, opstaan vanwege woord van Jezus Christus tot een nieuw, veranderd en veranderend leven?! Het woord van Jezus is ook vandaag vol kracht.

Ook door deze bijzondere geschiedenis van de genezing van een verlamde mogen we leren dat vergeving werkelijk en waar is. We moeten daar niet aan twijfelen, als het uit Gods naam tot ons in de bediening van de verzoening, de prediking, gezegd wordt. En dan kan het toch niet missen of er komt een God verheerlijkend loflied in ons hart of op de lippen? Soli Deo Gloria!